

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 223/2011-16

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 31. mája 2011 predbežne prerokoval sťažnosť P. Č., S., zastúpeného advokátom JUDr. D. T., Advokátska kancelária, B., vo veci namietaného porušenia jeho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 3 Co 540/06, 3 Co 541/06 z 23. októbra 2008 a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej sp. zn. 5 Cdo 153/2009 z 27. októbra 2010 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť P. Č. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 18. januára 2011 doručená sťažnosť P. Č. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 3 Co 540/06, 3 Co 541/06 z 23. októbra 2008 a rozsudkom

Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 5 Cdo 153/2009 z 27. októbra 2010.

Sťažovateľ bol navrhovateľom v konaní vedenom na Okresnom súde Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. PK-25 C 227/2004, ktorého predmetom bolo určenie, že sťažovateľom označené nehnuteľnosti patria do dedičstva po poručiťke A. Č. Sťažovateľ svoj návrh odôvodňoval tým, že poručiťka kúpnyimi zmluvami z 30. apríla 2003 a zo 14. júla 2003 odpredala označené sporné nehnuteľnosti odporcom, pričom však ku vkladu vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností došlo v oboch prípadoch až po smrti poručiťky. Na základe tejto skutočnosti sa sťažovateľ domáhal určenia, že v čase úmrtia bola poručiťka vlastníčkou sporných nehnuteľností, a preto patria do dedičstva po poručiťke.

Okresný súd vo veci rozhodol rozsudkom sp. zn. PK-25 C 227/2004 z 10. mája 2006 tak, že určil, že nehnuteľnosti označené sťažovateľom patria do dedičstva.

Na základe odvolania odporcov krajský súd rozsudkom č. k. 3 Co 540/06-187, 3 Co 541/06 z 23. októbra 2010 rozsudok súdu prvého stupňa zmenil a návrh sťažovateľa zamietol.

Proti rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie. O dovolaní rozhodol najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 5 Cdo 153/2009 z 27. októbra 2010 tak, že dovolanie sťažovateľa zamietol.

Podľa názoru sťažovateľa *„odvolací súd ako i dovolací súd vo vyššie citovanej mojej právnej veci vedenej na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. Pk 25 C 227/2004 porušili v mojom prípade článok 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v znení protokolov č. 3,5,8 (publikovaný v Zbierke zákonov ČSFR pod číslom 209 ročník 1992) a to, že každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola predovšetkým spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná. Porušenie tohto článku Dohovoru je v tom, že odvolací súd zmenil rozsudok súdu prvého stupňa vyššie citovaný a do volací súd moje dovolanie zamietol proti vyššie citovanému rozsudku Krajského súdu v Bratislave. Nemôže byť spravodlivé rozhodnutie vyššie citovaných súdov, keď vyššie citovaným výkladom o vecnoprávných a obligačnoprávných následkoch kúpnej zmluvy obchádzajú rigorózne ust. § 460 Obč. zák. (zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení*

neskorších predpisov, pozn.; ďalej len „Občiansky zákonník“), ktoré jednoznačne hovorí, že dedičstvo sa nadobúda okamihom smrti poručiťa. Týmto okamihom je zo zákona viazaný nielen notár ako súdny komisár prejednávajúci konkrétne dedičstvo po tom, ktorom poručiťovi, ale aj súd, ktorý posudzuje, či určitý majetok poručiťa má alebo nemá patriť do dedičstva po ňom. Obchádzanie tohto ustanovenia § 460 Obč. zák. výkladom o vecnoprávných a obligačnoprávných účinkoch kúpnej a zaopatrovacej zmluvy s poukazom na ust. § 44 ods. 1, § 47 ods. 1 Obč. zák. a ust. § 133 ods. 2 Obč. zák. spôsobuje, že vyššie citovanými rozhodnutiami Krajského súdu v Bratislave ako odvolacieho súdu a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky ako dovolacieho súdu došlo k porušeniu článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd vyššie citovaného na spravodlivé prejednanie a rozhodnutie veci.“.

V závere svojej sťažnosti sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd vo veci vydal tento nález:

„Ústavný súd vyslovuje, že rozsudkom Krajského súdu v Bratislave zo dňa 23.10. 2008 sp. zn. 3 Co 540/06, 3 Co 541/06 v občianskoprávnej veci vedenej na tomto súde pod touto spisovou značkou a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 153/2009 zo dňa 27.10. 2010 v občianskoprávnej veci vedenej na tomto súde pod touto spisovou značkou došlo k porušeniu ústavného práva sťažovateľa, aby jeho záležitosť bola spravodlivo a v primeranej lehote prejednaná, zaručeného v článku 6 odsek 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo dňa 23.10. 2008 sp. zn. 3 Co 540/06, 3 Co 541/06 a rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 153/2009 zo dňa 27.10. 2010 sa zrušujú a vec sa im vracia na ďalšie konanie.

Krajský súd v Bratislave je povinný zaplatiť sťažovateľovi sumu 2000,- €. titulom finančného zadosťučinenia v lehote 10 dní od právoplatnosti tohto nálezu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný zaplatiť sťažovateľovi sumu 2000,- € titulom finančného zadosťučinenia v lehote 10 dní od právoplatnosti tohto nálezu.

Krajský súd v Bratislave je povinný zaplatiť sťažovateľovi náhradu trov konania v sume 175,54 € v lehote 10 dní od právoplatnosti tohto nálezu na účet advokáta JUDr. D. T.

Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný zaplatiť sťažovateľovi náhradu trov konania v sume 175,54 € v lehote 10 dní od právoplatnosti tohto nálezu na účet advokáta JUDr. D. T.

Jednalo sa o úkony právnej služby a to: 1. príprava a prevzatie zastúpenia 2. spísanie ústavnej sťažnosti. Jeden úkon je za 168,13 € podľa ust. § 10 ods.1, ust. § 11 ods. 1 písm. a, a ust. § 13 ods.3 vyhl.č. 655/2004 Z. z. v platnom znení. Potom dva úkony právnej služby sú za 336,26 € a režijný paušál 2 x 7,41 € k dvom úkonom právnej služby. Potom advokátska odmena je spolu v sume 351,54 € .“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozhoduje ústavný súd o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov konania.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene, môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Sťažovateľ v konaní pred ústavným súdom namieta porušenie svojho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom krajského súdu sp. zn. 3 Co 540/06, 3 Co 541/06 z 23. októbra 2008 a rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 153/2009 z 27. októbra 2010.

1. Vo vzťahu k rozsudku krajského súdu ústavný súd poukazuje na princíp subsidiarity ustanovený v čl. 127 ods. 1 ústavy (premietaný aj do § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde), z ktorého vyplýva, že právomoc ústavného súdu je daná iba vtedy, ak o ochrane základných práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Ústavný súd preto konštatuje, že nemá právomoc preskúmať napadnutý rozsudok krajského súdu, keďže ho preskúmal na základe dovolania sťažovateľa najvyšší súd.

Z tohto dôvodu sťažnosť v časti smerujúcej proti rozsudku krajského súdu odmietol pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie (m. m. III. ÚS 135/04, IV. ÚS 405/04, III. ÚS 133/05, IV. ÚS 155/2010).

2. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom všeobecného súdu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom všeobecného súdu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať tú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie.

Ústavný súd v tejto súvislosti už opakovane judikoval, že nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové

a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Ústavný súd preskúmal sťažovateľom podané dovolanie, sťažnosťou napadnutý rozsudok najvyššieho súdu, ako aj súvisiaci rozsudok krajského súdu v rozsahu potrebnom pre posúdenie sťažnostných námietok sťažovateľa.

Sťažovateľ vo svojom dovolaní namietal nesprávne právne posúdenie veci zo strany krajského súdu, a teda dovolacie dôvody vymedzil ustanovením § 241 ods. 2 písm. c) zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (ďalej len „OSP“). Nesprávne právne posúdenie veci videl sťažovateľ v názore krajského súdu, podľa ktorého *„viazanosť účastníkov ich prejavmi vôle, smerujúcimi k vzniku zmluvy, ku vzniku vecnoprávných účinkov ktorej treba ešte kladného rozhodnutia orgánu katastra, trvá aj pre dedičov zomrelého účastníka, ktorí vstupujú do jeho práv a záväzkov z občianskoprávneho vzťahu, ku ktorému došlo na podklade zhodných prejavov vôle účastníkov ešte pred vznikom vecnoprávných účinkov účinnej zmluvy. ... Úmrtie účastníka zmluvy nič nemení na viazanosti účastníkov prejavmi vôle smerujúcimi k vzniku vecnoprávných účinkov zmluvy, trvá aj naďalej aj pre dedičov účastníka...“*.

Sťažovateľ tiež v dovolaní namietal, že s ohľadom na relevantné ustanovenia Občianskeho zákonníka, najmä ustanovenie § 460, podľa ktorého dedičstvo sa nadobúda smrťou poručiťľa, ako aj s ohľadom na ustanovenia zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon) v znení neskorších predpisov *„nemohlo dôjsť k nadobudnutiu vlastníckeho práva žalovaných 1,2 k vyššie uvedeným nehnuteľnostiam, lebo okamihom smrti prevodkyne jej majetok, teda aj vyššie uvedené nehnuteľnosti nadobudli jej dedičia, teda i ja, ako syn poručiťľky. Po smrti prevodkyne preto ani nemohlo dôjsť následne k právoplatnému povoleniu vkladu vlastníctva Správou katastra v Pezinku a teda k nadobudnutiu vlastníckeho práva žalovaných 1,2, keďže zomrela skôr, ako správa katastra vo veci vkladu rozhodla a rozhodnutie jej riadne doručila... Z tohto dôvodu preto nemožno vôbec hovoriť dôvodne ani o tom, že právnymi účinkami z už uzavretej*

zmluvy sú viazaní aj dedičia po nej a teda, že na veci sa nič nemení, aj keď došlo k úmrtiu prevodcu pred povolením vkladu vlastníctva správou katastra.“.

Najvyšší súd v sťažnosťou napadnutom rozsudku k dovolacím námietkam sťažovateľa uviedol: „*Dovolací súd poukazuje na tú skutočnosť, že právne posúdenie otázky viazanosti účastníkov ich prejavmi vôle, smerujúcimi k prevodu vlastníckeho práva po smrti účastníka takéhoto prejavu vôle, už bola riešená vo viacerých rozhodnutiach Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a je obsiahnuté i v rozhodnutí uverejnenom v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a súdov Slovenskej republiky č. 5/2007 pod č. 59 (rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. februára 2006 sp. zn. 2 Cdo 184/2005) od ktorých záverov nemá dovolací súd dôvod sa odchýliť.*

Účastníkmi učené zhodné prejavy vôle, smerujúce k vzniku zmluvy, sú právnymi úkonmi zakladajúcimi v zmysle § 2 ods. 1 Občianskeho zákonníka medzi účastníkmi občianskoprávny vzťah, z ktorého účastníkom vyplývajú určité vzájomné práva a povinnosti. Účinnosť zmluvy nastáva súčasne so vznikom platnej zmluvy, pokiaľ zákon (§ 47 Občianskeho zákonníka) alebo dohoda strán neustanovujú inak. Rozhodnutie správy katastra o povolení vkladu vlastníckeho práva k nehnuteľnosti nie je rozhodnutím, s ktorým by zákon spájal vznik účinnosti zmluvy o prevode vlastníckeho práva k nehnuteľnej veci. Účinky vkladu podľa ustanovenia § 133 ods. 2 Občianskeho zákonníka spočívajú v nadobudnutí vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, t.j. vo vecnoprávných následkoch, a nie v obligačnoprávných následkoch (v účinnosti) zmluvy, ktoré nastali platným prijatím návrhu na uzavretie zmluvy (§ 44 ods. 1 Občianskeho zákonníka).

Správne preto odvolací súd uviedol, že z platnej zmluvy vznikajú pre jej účastníkov obligačnoprávne účinky, t.j. obsah zmluvy sa stáva pre účastníkov zmluvy rovnako a bezpodmienečne záväzným (účinnosť zmluvy) a viazanosť účastníkov ich prejavmi vôle, smerujúcimi k vzniku zmluvy, ku vzniku vecnoprávných účinkov ktorej treba ešte kladného rozhodnutia orgánu katastra, trvá aj pre dedičov zomrelého účastníka, ktorí vstupujú do jeho práv a záväzkov z občianskoprávneho vzťahu, ku ktorému došlo na podklade zhodných prejavov vôle účastníkov ešte pred vznikom vecnoprávných účinkov účinnej zmluvy. Práva a povinnosti majetkovej povahy prechádzajú z účastníkov na ich právnych nástupcov; rovnako prechádzajú na právnych nástupcov účastníkov zmluvy práva

a povinnosti z občianskoprávneho vzťahu založeného zhodnými prejavmi vôle, smerujúcimi k zmluve. Z ustanovení občianskeho zákonníka ani z povahy občianskoprávneho vzťahu vyplývajúceho z darovania nemožno totiž presvedčivo dôvodiť, že by išlo o práva a povinnosti viazané len na osoby účastníkov občianskoprávneho vzťahu, ako sú uvádzané v § 579 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Úmrtie účastníka zmluvy nič nemení na viazanosti účastníkov prejavmi vôle smerujúcimi k vzniku vecnoprávných účinkov zmluvy, trvá teda naďalej aj pre dedičov účastníka, ktorí vstupujú do práv a záväzkov zomrelého účastníka občianskoprávneho vzťahu, ku ktorému došlo na podklade zhodných prejavov vôle účastníkov ešte pred vznikom vecnoprávných účinkov zmluvy o prevode vlastníctva nehnuteľnej veci.“

Podľa názoru dovolacieho súdu „nie je tu žiadny významný dôvod, pre ktorý by sa mal v danej veci odchyliť od uvedených zásad prezentovaných doterajšou judikatúrou; takým dôvodom rozhodne nie sú zmeny v ustanoveniach § 47 a § 133 ods. 2 Občianskeho zákonníka, vykonané zákonom č. 264/1992 Zb., ktorým sa mení a dopĺňa Občiansky zákonník, zrušuje sa zákon o štátnom notárstve a o konaní pred štátnym notárstvom a menia a dopĺňajú sa niektoré ďalšie zákony, ktoré sa týkali iba obligáčnych a vecnoprávných účinkov zmluvy o prevode nehnuteľnosti“.

Dovolací súd tiež konštatoval, že ani „dovolateľom prezentovaný výklad § 460 Občianskeho zákonníka nie je spôsobilý spochybníť správnosť uvedených právnych záveroch. Dedičstvo sa nadobúda okamihom smrti poručiteľa, ale predmetom dedičstva môže byť len tá vec, ktorú poručiteľ v okamihu smrti skutočne vlastnil, nie vec, ku ktorej len nenastali vecnoprávne účinky, podmienené správnym aktom, ale ktorej obligáčné účinky, na základe platnej zmluvy, sú, ako v danom prípade, nesporné a účastníkov zaväzujúce.“

Ústavný súd stabilne judikoval, že do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne (napr. I. ÚS 24/00, III. ÚS 53/02).

Podľa názoru ústavného súdu je právny názor najvyššieho súdu v danej veci zdôvodnený vyčerpávajúcim spôsobom a na zásadné námietky dovolania sťažovateľa zaujal také stanovisko, ktoré ústavný súd považuje za ústavne akceptovateľné. V citovanej časti

odôvodnenia napadnutého rozhodnutia najvyšší súd dostatočným spôsobom uviedol dôvody, pre ktoré bolo potrebné dovolanie sťažovateľa považovať za neodôvodnené a toto zamietnuť. Ústavný súd v takom prípade nemá žiaden dôvod a ani oprávnenie na prehodnocovanie záverov najvyššieho súdu (napr. II. ÚS 299/06).

Ústavný súd v tejto súvislosti pripomína svoj ustálený názor, podľa ktorého reálne uplatnenie a garantovanie práva na spravodlivé súdne konanie neznamena právo na úspech v konaní, ale ani nárok na to, aby všeobecné súdy preberali alebo sa riadili výkladom všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorý predkladá účastník konania. Procesný postoj účastníka konania zásadne nemôže implikovať povinnosť všeobecného súdu akceptovať jeho návrhy, procesné úkony a obsah opravných prostriedkov a rozhodovať podľa nich. Všeobecný súd je však povinný na všetky tieto procesné úkony primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagovať v súlade s platným procesným poriadkom (napr. III. ÚS 369/2010).

Vychádzajúc z týchto ústavne významných úvah je ústavný súd toho názoru, že niet žiadnej spojitosti medzi odôvodnením rozhodnutia najvyššieho súdu a namietaným porušením základného práva sťažovateľa na spravodlivý proces.

Na základe uvedených skutočností rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti už pri jej predbežnom prerokovaní sa ústavný súd ďalšími nárokmi sťažovateľa nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 31. mája 2011